

Numărul II. Oradea-mare 16/29 martie 1903. Anul XXXIX

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 8. pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

Podul lui Traian.

Colo surele ruine
Către Dunăre privesc
Cum tot vine apa, vine —
Martori vremilor trecute
Cât sunt astăzi de tăcute,
Numai inimii-î vorbesc.

Eă me uit pe apa sură
Încrețit' abia de vânt;
Apa lângă mul murmură.
Trec și vremile 'nainte,
Trec și aducerile-aminte
Cum trec toate pe pământ.

Aă perit acele glorii,
Și-alte-asemeni nu se nasc —
Ah, dar iată luptătorii
Scutul lor cum îl aruncă,
Sapă, cum le-a dat poruncă
Meșterul de la Damasc;

Grindile de grindți se leagă
Peste munții de granit
Lespedi peste bărne 'nchiagă
Viaduct pe bolti enorme,
Și-uriașele lui forme
Par' c'ajung până 'n Zenit.

Și din câte-avea ținuturi
Roma 'n stăpânirea sa,
Iuți oșteni ascunși sub scuturi
Vin, ca apa revărsată,
Cum potopul tei odată
Iahve peste lună vërsă.

Podul își indoaie fierul
Sub atâți legionari,
Tubele 'nspăimântă cerul!
Istre-acum te sbați în spume:
Mulți vëduși tu tari în lume,
O, dar nu pe cei mai tari!

Cine, vai, va sta 'mpotriva
Leului roman, de-acum?
Care fulger stăvili-va
Goana răsbunării sale?
Ai voieniți tu, Decebale,
Să oprești furtuna 'n drum?

Orî ai tei sunt cei ce 'n gloate
Ies din codrii 'ntunecați?
De pe câte riuri toate
Vin la moarte ca la nuntă
Cu topoare 'n mână, și 'nfruntă
Șapte rânduri de 'mperați?

Sunt și-ai tei viteji, tu rege!
Dar pe atât va fi mai reu —
Numai soarta va alege!
Leii sunt la zimbru 'n țară,
Și-un neam trebuie să piară
Orî al Romei orî al tei...

Ah! Visez. Eă la ruine
Și la Dunăre privesc,
Cum tot vine apa, vine.
Ele stău ruine mute
Martori vremilor trecute
Numai inimii-î vorbesc.

Turnu-Severin, 17 februarie 1903.

G. Coșbuc.

De la sate.

Simina stă pe prispă și cântă o doină, doina fusului, și n'ar vrea s'o cânte; fusul zbârnăie încet nu zburdalnic ca altădată. N'are spor de loc Simina, firul se rupe mereu, fusul cade, ea-l lasă să se desfire și curmându-și doina, privește lung spre Olt, ar vrea să fie pustiit totul pe unde își îndreaptă privirea, numai să-l vadă.

Și acum ascultă tăcută și nemișcată echoul obosit al unei doine, dar se așează din nou pe prispă nemângăiată, doina n'a fost a lui, a lui e mai dulce, mai trăgănată, Simina îi-o cunoaște dintr'o mie ș-apoi vine dinspre dealul Cornei. De bunăseamă, o fi a ciobănașului, mai șcii, l-o fi ajuns și pe el dorul și vrea să si-l aline.

Luna răsleată se ridică încet de-asupra satului, își obosește razele printre crengile stufoase a săleilor de pe mal, ș-apoi așa obosite și le oglindește în apa cristalină, ce curge în dulce ropot. Simina-i tot pe prispă, stă adâncită, cu mâinile lăsate a lene, cu capul plecat în jos și nestăpânit; așa-i ea totdeauna, când o coplesesc jalea și când așteaptă fără nădejde.

Luna îndrăzneată își strecoară câteva raze prin strunga crengilor și și le îndreaptă tocmai în fața blândă și nevinovată a Siminei. Bălanul vecinului alungă mătisoara lor chiar pe dinaintea prispei, l-ar huidui Simina și mai bine tace. Ghița judei eșise din sat, ș'apropiă de dumbravă și cum eră cam tăcută noaptea, doina dulce a fluerului măestru, poreclit așa de oameni, umplea locul. Șciea bine Simina, că-i Ghiță, doar a stat și ea vre-o câteva luni sub vraja lui, căci înainte de a merge el la cătanie îl iubiă mai tare ca pe Nițu. N'ai ce face înse, vremea trece și-i schimbăcioasă și ca vremea de schimbăcioasă e și dragostea și-i spuse doar și Năstăsia: „că ochii cari nu se ved, se uită“.

Doina, dragălașa de doină îi schimbă pe o clipă gândul Siminei, o duce la fântână, când Ghiță — șagalnic de fire — îi ceruse să bea, iar ce a ramas, cât a fost de multă, ea să-și facă haz, i-a turnat-o în sin, apoi la seara de despărțire, la seara acea plăcută, când în semn de dragoste și legătură și-au schimbat năfrămile.

Sub presiunea acestei amintiri începe Simina să plângă așa infundat, să n'o audă cei din casă. Multe gânduri își face și cu tot dreptul, căci numai de câteva săptămâni, le-a cântat popa „Isaia dăntușcă“ și Dne neastempărată mai e dragostea adeverată.

Așa se gândește Simina, când Sanda Căntorelului cu furca în brâu ese și ea la poartă și-o vede, apoi ca să nu le fie urit la nici una, Sanda fată mare n'asteaptă să vie Simina la ea, făr' subțirică și sprintenică într'o clipă-i și ea lângă Simina pe prispă și începe să-i înșire vorbe ușoare și tainice, doar' erau cele mai bune prietene și-i hoată foc Sanda, un ficior nu scapă nespelat de gura ei.

Cum e cam guralivă, zis în treacăt, începe ea de obicei: „Simino hăi! Ionelu murariului îi ficior la roată, n'ai ce vină-i băgă, înalt, subțirel, oacheș și cu o mustecioară inșepicată și neagră ca peana corbului, dar ce folos, cam face des cu ochii la glajă și cu omu bețiv n'ai casă nici masă; Trandafir ăsta al vecinului, nu-i vorbă mi-ar plăcea, da când se mânie îi ca un ture, o fi vai și de Mărioara, șcii, că mi-e milă de ea și mi-e ciudă pe mă-sa, că se uită

la boi și sute; dar ce, vrea să scape de ea și pace, s'o șcii ce zice Mărioarei, când îi pomenește de Sonu Dinului, audî poznă, că mai bine îi sucește gâtul, decât s'o dea după papălapte și cerșitorul acela, că nici casa unde șed nu-i a lor... Și-audî Simino, eră să uit că Toader din Deal a tomnit cu Sofica, da nați-o frânt-o, că țî-ai dres-o, dacă nu se nimeresc, el tăcut și hăbăuc, ea cu un ochiu la slănină și cu altul la faină, și să-i vedî cum se îndrăgesc, îndrăgî-i-ar pământul“.

Simina îi dă bună pace, șcie ea cum sînt de pismărețe fetele în dîra măritatului și din povestea veche, spusă de Sanda cu atâta foc, cu nimic nu s'a ales. Gândul ei rătăcește tot pe la Nițu, par' că aude glasul lui și clopotul de ceoae al Rujanului cam pe ulița cea mare. Încet se sucește fusul, dar las' că și Sanda puțin spor face cu gura ei; n'a încetat bine și roșie la față începe să zugrăvească pe Ghiță, iar fusul păt-păt, azi mâne și aproape gol. „Și-audî, Simino, de aș ajunge pe gura satului și ce am la inimă îți spun barem ție. Ce ai pățit tu cu Ghiță, pății și eu și tot cu hoțul de el; până a se duce la cătane încă îl iubiam, da focul tei eră mai mare, n'am spus nici la puii de cuc, numai să nu ve stric, acum îți pocii spune în bună voe, șcii că ei-o fost verde s'o uscat, ei-o fost dulce s'o mâncat și n'ai schimbă pe Nițu tei cu toată lumea“. O vorbă a zis și Simina „hoată mai ești tu Sando!“ Iar Sanda se mai codiă, mai una mai alta, pân' ce la urma urmelor n'a mai ținut mâța 'n sac, făr' i-a spus verde totul, așa precum eră: „Ghiță mi-a furat somnul Simino, tot la el me gândesc, de nu l-or lăsa ai lor să me ia pe mine, să șcii, Simino, că me topeșe așa vedînd cu ochii, că mi-e drag Ghiță foarte și vai, Simino, reu făcuî aseară, când m'a întrebat de-l iubesc și eu, proasta de mine, i-am zis așa în glumă, că pe un urit ca el să iubesc... Șcii, Simino, imi pare așa de reu de hăbăucia mea, am vrut să mor de necaz, că și-a luat seara bună mănios, iar eu m'am pus pe prispa din curte ș-am plâns amar, că-l iubesc, Simino, îl iubesc tare și mi pare reu“.

Acî a curmat vorba. Luna se ridicase peste vârful săleilor și-acum le suridea așa de voioasă. O chiuiră zdrăvenă din spre dumbravă, gura lui Ghiță, și-apoi o doină neică ca în povesti.

„E Ghiță, Simino, să me cređi că-i Ghiță, aduce boii, imi spunea că are să plece nu șcii unde cu carul, în pădure saū unde, da șcii că mâne în zori“.

Doina se audiea tot mai binisor și mai duos, că eră o doină jelnică, doina amarului. Sanda nu se înșelase, îi cunoșcea bine glasul, și-i părea și mai reu de ce făcuse alaltăseară. Simina tot cea veche, gândul ei tot la Nițu; ca ea de tăcută se făcî acum și Sanda. Se gândia biata la împăcare, se ciudia c'a fost atât de proastă, făturiă mereu la planuri, unul mai neindestulitor ca celalalt, numai ca să ghi-cească mai bine. Și-a zis la urmă, că dacă ar veni cumva pe la ei, i-ar spune c'a glumit, s'o ierte, că ce-a făcut, a făcut numai din dragoste, să nu bage și el toate în seamă.

Acum tăceau amândouă, tăceau să audă doina, iar gândul lor se frământă amar. Cum eră lună ca ziua, vedură pe Ghiță cum mână boii doinind și nici capul barem nu și-l întoarse în jos spre vale, cum avea obiceiul de altădată. A apucat printre rîndurile de căși și par' că ochiul Sandei încă tot îl mai vedea.

Și-a rupt apoi tăcerea Sanda cu vorbele:

„Și-mi pare reu, Simino, veți ce face gluma, și-mi pare reu, da prea târziu“. Își șterse apoi ochii umezi cu mâneca cea cu altițe, chindisită de mâna ei și cu un oftat lung și dureros zise: „Eū cu capul mi-am făcut-o și imi pare reu Simino, reu de tot, da ce să fac, așa sună și cântecul „tu ți-o faci și tu ți-o tragi“. A zis Simina niște vorbe s'o mângăe, dar ca omul necăjit, n'aveau vorbele ei nici un rost.

Și-a luat apoi noapte bună Sanda și-ar fi vrut să plece să-și omoare singură chinul, dar n'a lăsat-o Simina și-i zise apoi: „Las-o baltă acum și mâne când s'o duce cu caru, eși cu bota (cofa) la vâlcea și când o trece pe punțița asta, înhață-l de mâneacă și... eil ce să-ți mai toc la ureche de a surda și să te mai dăscălesc, doar nu ești de eri de-alaltăeri, șeii tu cum se împacă dragul“.

Și luna a scăpătat după coperișul turțuiet al șurei de peste vâlcea, din față, le-a părăsit, că prea erau întristate. O adiere lină își făcea joc cu fulgii de mătșori ai săleilor și-un liliac rătăcit, s'a isbit ca o nălucă tocmă în fundul casei lor; o pocnitură de sbiciu sdraven a curmat tăcerea nopții.

„Oare Nițu să fie, Sando, ce zici, ian să ascultăm să vedem nu cântă cumva.

Și-a ascultat Simina cu trup cu suflet; Sanda se gândia la Ghiță, la firea lui bună și pacinică și iar ferbea de ciudă și necaz, c'a fost așa de negândită.

Doina s'audia răspicat, eră doina lui, doina Nițului, care ședea într'o dungă pe saci și privia în sus la cerul senin și ca o mare nemărginită și la cercul roșietic din giurul lunei regine; vedea cum se eufundă câte o stea rătăcită dintre celelalte, în abisul uitării. Căni, îndrăciții de căni, făceau o gură de Dne ferește pe la porți, credea c'au tăbărit tălharii, sau că vre-un pricoliciu (tricoliciu) i-a iritat așa de aspru. Nițu trăgăna mai departe domol doina boiler. Inima Siminei săltă de bucurie, când putea deosebi binișor „boii mei când aud doina“ și roatele sdrobiau nemiloase petricelele nenorocite de pe malul vâlcelei.

Nițu își curmă acum doina, nu voia să trezească pe cei din casă, dormiau cu toții, că eră stinsă lampa. A trecut valea cam sgomotos, că apa se sbătea mănoasă în roate. A sărit apoi din car să deschidă poarta; când ce vede! Poarta deschisă și-și zise în gând: „E lucrul Siminei, ea tot me iubește, ce să creș în fleacurile babelor și-a gurilor sparte, zică de acum cine ce-a zice, Simina me are drag și pace“. Ca o căprioară sări Simina de după poartă și-l prinse de ochi, zicându-i așa copilărește: „Ghici, Nițule, cine-i? Și-a ghicit-o hoțul. A început apoi să-l întrebe de călătorie și de zăbava lui și că n'a pățit cumva slaba pe la Olt, ori pe drum de-a întârziat așa de tare. Ce răspuns neted, înveselitor și scurt i-a dat Nițu: „Nu, nimic, Simino dragă, făr' au fost mulți la moară și-apoi mai stricase pustia și-o roată și morariu e cam domol, îi aușiși poate de poveste“.

Desprinse apoi boii, în rënd cu Simina, carele eră voe toată, i-a ajutat apoi de i-a aședat: au mulțămît Dlu, cum e data Românului și ținându-se de mână, veniau spre casă de la șopru, iar Simina îl ficsă lung, lung și drăgăstos în ochi.

Blăstēmata ușa de la tindă scârțai aspru și-a-

țunci bătrânii se întoarseră de pe o parte pe cealaltă. Nițu și Simina băjbăiau încet pe întunec, pân' ce aprinseră lampa. Se trezi apoi bătrânul și-i zise cam somnoroș: „Venii dragul tati, venii în pace“, își uitase bietul că baba lui doarme și-o trezește, și-apoi și-o audí vre-o câteva, că doar și ea eră soacră și „soacra-i soacră poamă acră“. S'a și trezit bătrâna, numai cât făcū excepțiune. Făcându-și o cruce cât pe colo, ca toate babele rostî domol și rar „Dne mulțămescu-ți Isuse Christoase și sfântă Maică Precestă, c'ai ajuns în pace, că, pie-i nălucă, tocmai visasem de tine și nu lucruri bune, dragul mamii.

„Ian gată azi babo hăl — i-a zis bătrânul și s'au liniștit apoi amendoi. Nițu își dete pletele lui mătșoase odată 'n laturi, zise apoi „Tatăl Nostru“ și la muncă, că eră mare grămada de plăcinte cu miere de prune și mai mare doară foamea. Simina tot cu ochii ată la el, îi se părea mai frumos ca mai nainte, sta să-l soarbă într'o lingură de apă și ca să-și mai potolească focul dragostei, înșiră mereu la vorbe ca: „Da zeu Nițule dragă, nu pățiși nimic, am fost cu tot groază, c'auvi niște visuri așa de ciudate, odată visai morment proaspăt, în noaptea trecută me visai că-mi scoase o măsea, ba mai pușcă și alte visuri cobitoare a nenorocire, după cum imi spuse lelea Nastasie de la pod.“ Nițu îi mai răspundea și cu gura plină, că prea eră flămând de a face pomelnic, c'am așa rupt: „că în satul N. o tină a naibei ca aceea... c'o fost mult la moară... apă puțină... morariu cam tândalos și 'n urma urmelor n'am vrut să viu fără de făină acasă, șeii tu doar bine Simino, că n'avem nici un strop și azi de la o vecină, mâne de la alta încă nu imi place și s'apropie și sf. serbători.“ Împăcat cu țara, s'a dat apoi dorului.

*

Pe Sanda a lăsat-o Simina singură cu un „noapte bună și fii pe pace“. Sanda s'a dus apoi acasă buimăcită și mai ciudoasă, unde șeiea că Simina are să fie așa de voioasă, aruncă furca și gânditoare și necăjită cum eră, lăsă fusul să cadă și să se desfire și puținul spor ce biata făcuse.

N'ai ce face, așa schimbă vremea pe om, că vremea cărmuește totul la porunca celui Preainalt.

Noaptea aceea pentru Sanda a fost aproape nesfârșită, gânduri multe o munciau, îi se părea că zorile tot fug și că uitucii de cocoși încă fac deaindoasele, de nu vrea să cânte. Și-a stat așa gânditoare întreagă noaptea și să sufere pentru o vorbă zisă din glumă, tot îi se părea prea mult. De ațipiă cât de puțin, îi se arată Ghiță hursuz și departe de împăcare; se treziă și eră mai muncită și mai trudită.

În sfârșit se ivesc zorile mult așteptate, le cuprinse și pe ele mila de atâta trudă, alungă noaptea chinuitoare, căci făcuse cursul. Sanda se scoală slăbită de tot; găinile îi dau roata ca de obicei, ea înse nici în seamă nu le bagă. Ese la vale, se spală și cum eră și vremea cam răcoroasă, fața ei e roșie ca racul, dar ce folos, că n'are pic de vlagă, și ca să nu treacă Ghiță nebăgat în seamă, se îmbracă așa cum o rabdă puterile și-și face lucru la vale cu niște haine de spelat.

Nădejdea ei, ce biată o avea, se recește de tot, că nu venia Ghiță, drumul lui nu eră p'aci și-și zise: „cap sēc și de cuc și cias fără noroc.“

Și s'a dus Sanda de la vale, că inderșert i-a

*

fost tot așteptatul, s'a dus să-și mai alunge necasul cu lucrul, dar las' de n'a lucrat cum eră așa ciudoasă, toate le făcea de-anapoda și pe dos. Mai nutriă un strop de nădejde să cheme adecă Nițul, la indemnul Siminei, pe Ghiță la ei așa cu treabă ș-apoi s'o cheme și pe ea. Cam greū eră de făcut, că Nițu încă șciea de dragostea de demult a Siminei cu Ghiță și-apoi, reul vine nechemat.

A prins Sanda furca, a prins'o să toarecă și să cânte alături cu fusul doina lui, doina necasului; dar firul se rupea ca putred. O vedea și mă-sa, dar credea că e făcătura; făcătura inse eră negrijea Sandei, că nu-l sucia destul.

Eră la prânzul cel bun. Sedaă pe prispă Sanda, mă-sa și Simina. Vorbiau câte toate ca murile, mai șciți, insurau după Rusaliū pe cutare, că se nimerese cu cela, mai pe unul mai pe altul, și zise mă-sa: „Ce zici, Simino, din Sanda noastră și din Ghiță ai trage o păreche ca scrisă în hârtie“ și nu șciea că e nod în papură. Îmi fabricară apoi și popă pe studentu dascălului cu fata boltașului, „il ajută socru-s'o“ ziceau.

Vorbiau multe de toate, când apărū Ghiță de după săleii, cum avea datina, cu capul sus și mlădiindu-și cam a lene trupul seū chipeș. Sanda, când trecea el punctița, aruncă o piatră în apă și-l stropi binișor și-apoi hoata de ea rise, riseră și celelalte și rise și Ghiță, iar risul lui îi cădea așa de bine Sandei după douē zile de amar. Și ce vēnt aducea pe Ghiță tocmai pe aci? Vēntul dragostei, firea lui eră mai tare ca a Sandei și tot nu și-a putut înfrână dorul, o iubiă și pace. Și-audi, veniă ață la ei să le ceară împrumut o roată, de vor fi mai mulți; de o fi numai Sanda, să se impace.

Incepū cam pe departe „noroc și spor, lele Ano; și-ai vint pe uliță, Simino. Dar ce vēnt, Ghiță, ce vēnt aproape pe la amiază? D'apoi, de nu ve e prins caru, să-mi dați o roată, până mâne, ne-am duce la pădure și-a noastră o puse pândalnică de se stricase. Audi fă! impacă țara“. Abiă a așteptat Sanda; eră mâniașă, dar nu pe el, și-acum și-ar fi cercat toată iscusința, numai să nu treacă baltă lucrul. L-a prins de mână, șciea doar că n'are să fie mâniaș, că nu veniă tocmai la ei după roată chiar de lângă biserică, erau destui vecini pe aproape. Apoi așa ținându-l de mână și privindul zimbitor în față, i a destăinuit sficioasă, cât a fost ea de negândită și cât i-a părut de reū. Cum erau amendoī mâniați de dragoste și dornici de împăcare, un sărut le-a fost toată judecata, că din sărut a avut parte dreaptă amendoī.

A ris de bucurie inima lelei Ana, când se întorceau amendoī glumind, iar Ghiță îi zise mai în glumă mai înadins: „Ce-mi ceri pe căpruța asta, s'o duc mamii de ajutor“.

Așa a fost începutul bun și bun sfârșitul. Până la Rusaliū mai eră o săptămână.

A trecut sf. serbători, vorbeau oamenii tot de Ghiță și de Sanda că se iaū (eunună), doar a făcut tocmeala. Și-aveau drept, în dumineca întēiu după Rusaliū, nefiind popă, strigă cantorul colea porav: „Se vesteșce întēia-oară, că Ghiță N. și Sanda F. is logodiți, cine are ceva să înșciințeze“.

Se miraū omenii toți ce noroc a avut Sanda și că părinții lui Ghiță, oameni cu stare bună și fruntași, îl lăsară să o ia. „Nu-i vorba, murmurau între ei, de frumoasă îi frumoasă și harnică, dar

nu-s boi și pământ și mai are încă vr'o trei frați, pe când Ghiță-i numai singur, pământ mult și patru boi. Nu totdeauna birueșce bogăția, de multe ori și omul cu cap și dragostea, le respundea vornicul; nenii Gheorghe îi trebuie noră, boi are el și pământ și-apoi șciți zicala:

Dragostea când mi se leagă,
Șapte popi nu mi-o desleagă“.

Pesta.

Amadeus.

Răsbunarea calmarului.

Iecană din lumea literară a Statelor unite de *Fred R. Minuth.*

(Urmare.)

Privirea lui s'a pironit pe un punct a foaei și ceteșce și receteșce:

„Legiunile lui Varro,
roman de pe timpul Romanilor,
de Hermann Weingarten.“

De-odată sare sus, aruncă foaia și pleacă repede mormăind:

„O să toc în cap pe miserabilul!

Peste o jumătate de oră lasă a se anunță la editorul de la „Americanischen Anzeiger“.

A trecut cam multișor până a putut să intre.

„Cu ce ve pot servi? — întrebă domnul Maybach, editorul, un domn bine ținut, butucănos.

Iar Weingarten erupse: „Dta ai început a reproduce, fără consimțământul meu, unul din romanele mele; de aceea venii să te întreb, pe ce cale cugeți dta să te impacii cu mine, pentru asta?“

Domnul Maybach privi mirat pe tinerul Weingarten. Apoi apucă un număr al ziarului din aceea zi și privi la foileton, după aceea întrebă: „Așa dară dta ești autorul Hermann Weingarten?“

„Da.

„Și ce dorești?“

„Me întrebă că ce doresc? — Domnule eū vosc desdaunare!

„Așă, așă! — zise Maybach liniștit. — Atunci ai bunătaea a me incusă.“

Hermann Weingarten simți padimentul fugindu-i de sub picioare. A incusă! — Și el nu are nici un ban și-i îmbrăcat în haīne pe bani împrumutați. E cea mai curată satiră. Și revoltat de amarul soartei sale strigă grosului celui mic:

„Aceasta este o impertinență!

„Dta ai opinii ciudate, domnule Weingarten, zise Maybach zimbind.

„Dta numești lucru ciudat, că-mi reclam proprietatea? — întrebă Weingarten care, sta să plângă când își aduse aminte de cei douezeci de dolari a doamei Hammer.

„Proprietate-n sus, proprietate 'n jos, dacă judele-ți dejudecă desdaunare, o capeți prompt numai decât; la din contră n'am ce-ți face.

„Șci dta in ce situație neplăcută m'ai adus cu trăsnița cea de reproducere a romanului meu? — întrebă Weingarten cu buze tremurătoare de mânie.

„Despre aceea, veți bine, eū nu am nici o șcire. Și regret mult, că in asta afacere nu pot face decât ceea ce am zis.

Un serviciu romantic.

„Așă dară nu te deobligi la nici o desdaunare, chiar de ar fi aceea cât de mică ?

„Nici la cea mai mică !

„Domnule, aceasta-i mai mult decât impertinență !

„Sunt foarte ocupat, domnule Weingarten, — me recomand !“

Cu aceste se înturnă domnul Maybach de către Weingarten.

Weingarten înse sta aci nedecis. Mintea i se turbură de necas. Barem de n'ar fi luat cei douezeci de dolari de la văduva Hammer ! Apoi începă din nou :

„Să ne înțelegem, domnule Maybach, în toată liniștea, asupra acestei afaceri. Și-i povestă tot decursul acestei istorii. Apoi adause : „Dta m'ai putea încă ajuta, domnule Maybach, schimbă-i titula, zi, în loc de „Legiunile lui Varro“, „Drama din pădurea teutoburgică“, schimbă numele, omite unele reflexiuni, lasă afară numele meu de autor, etc. atunci e un alt roman și eă sunt mântuit.“

Domnul Maybach face un obraz lung.

„Iubite domnule, — zise el, — dacă aș schimbă aceste toate, atunci mângiturile dtale m'ar costă mai mult, decât un roman original nou. — Precum am mai spus, sunt foarte ocupat.“

Pe Weingarten îl furnică prin unghii, îi viniă să și le înfigă în grumazii cei groși ai avarului, ca barem pe asta cale să-și iae satisfacere.

Trebue că Maybach cetia așă ceva din trăsăturile feței lui Weingarten, că el apesă pe nasturele de la telegraful domestic, care anunță pe factorul tipografic.

Nu trecă mult și acesta apără. Și începă Maybach, spre a-ș demască spaima, a pune pe acesta în curent cu afacerea.

„Ce zici la aceasta, Hendriks ? — sfârși el, vorbind iritat la aparență. Așă o pretensiune ! Nimic ! Cuvânt de cuvânt ai să tipărești, întocmai ca în original, cuvânt de cuvânt, chiar după cum e în carte ! Vreați să ved odată, ce-mi poate face un așă calmar !“

Weingarten privi câteva minute pe sgârceitu est gros, apoi zise tare și apesat :

„Miserabil ! — după aceea își luă pălăria și dispără cu pași cumpetați din sanctuarul editorului foi.

Măhnit până la extrem mergea Hermann Weingarten pe stradă fără de nici un plan.

Ce să înceapă ?

La aceasta întrebare nu putea da nici un răspuns.

Când un vechi student de corp e gata cu lătainele sale, atunci își caută refugiul la suc de orz patronat de Gambrinus. Așă făcă și Hermann Weingarten.

Tocmai i sta 'n cale una din cele mai bune bătării germane. Întră. Ocupă loc într'un unghiu liniștit. Berea-i escelentă. Și așă goli o oală după alta.

Încet cu 'nctul spiritele vieții începură a se ivi. El prinse a medita. Și de-odată i se ivi un plan, gata cum se cade, de nici el nu șcidea cum i-a venit aceasta idee. Repede își mai beu a douesprezecea oală și apoi plecă cu grăbire spre oficiul ziarului „Xtown Democrat“, contrarul politic al domnului Maybach.

Un pătrar de oră mai târziu sta Hermann Weingarten înaintea domnului Moritz, șeful părții

literare a Demokratului de la Xtown. Acestuia-i spuse toată întâmplarea și-i descoperi planul seă.

Domnul Moritz zise zimbând : „Planul dtale e escelent, dar eă iaă asupra-mi un risico îndrăcit.

„Risico ! Nici decât, domnule Moritz.“

Domnul Moritz chemă prin telegraful seă pe factorul tipografic. Când acesta intră în odaia privată a șefului seă, zise domnul Moritz :

„Trebue să las pe domni singuri o jumătate de oră ; am o afacere grabnică de pus la cale.“

Apoi plecă.

Jumătatea de ceas încă nu a trecut și domnul Weingarten dădea mâna cu factorul tipografic, semn că s'aă înțeles.

„Și dta creă că Hendriks va fi cuminte ? — întrebă Weingarten.

„Sunt aproape sigur, — răspuse factorul tipografic ; — eă cunose pe Hendriks foarte bine, și șcit că ureșce pe sgârceitul gulerat.

Apoi se despărțiră.

După câteva ore intră Weingarten voios în casa factorului tipografic de la „Xtown Democrat“. „Heureka ! — strigă el ținând un volum de roman în mână. — Grăbiți-ve ! peste doue ceasuri trebue să aibă Hendriks volumul.“

Apoi Weingarten se puse la masă și începă a scrie. După ce găta, merseră împreună la tipografia ziarului „Xtown Democrat“.

Aci e liniște. Nici un om nu e în atelier.

Factorul tipografic începă să examineze literele și să le asemene cu scrisoarea, în care e tipărit romanul. După ce află ce căută, se postă înaintea sicriului cu literele respective și culese manuscriptul, ce l-a fost concepiat Weingarten mai nainte.

Weingarten într'aceea asemenea deosebitele soiuri de hârtie de tipar cu hârtia din roman.

„E aceasta ; strigă el odată voios, — lucrul va eși escelent !“

Apoi desfăcă copciile de sîrmă, cu care sunt prinse deosebitele coale ale romanului, și trase afară foile noiei coale. Una din aceste foi o întinse el factorului și zise :

„Pasagiul acesta, de pe pagina asta, il lăsăm afară și adaugem străformarea mea, de pe manuscris. Dta trebue să culegi tuspatru paginile, putea s'or în scurt timp ?

„Nici o grije ! — răspuse factorul.“

Încă înainte de espirarea terminului este Hendriks în posesiunea volumului de roman, care nu se vedea a fi trasformat nimic, chiar de l-ar fi examinat ori ce pricepător de lucru.

Când corectorul de la „Republicanischen Anzeiger“ în seara aceea ceteșce corectura foiletonului, mai că înlemneșce.

„Trăsnete și fulgere ! — ce-i aceasta ? — murmură el și începe să cetească pasagiul de la început.

De-odată prinde a ride cu hohot.

Când vine învțăcelul, de-i aduce corecturii noue, i zice : „Charlie, spune lui Hendriks să vină încoace !“

Hendriks se așteptă la aceasta.

„Dar ce-i aci ? — agrăeșce corectorul pe factor, — aceasta totuș nu o putem aduce !

„Ce ? — întrebă Hendriks.

„Ascultă aci, — zise corectorul și prinse a ceti :

„Dispoșiția în castrele Romanilor, pe lângă

toate succesele lor din ultimele zile, eră foarte proastă. Pădurea aceasta teutoburgică le dispăcea. Pe fiecare luptător singuratic îl apăsă presimțul unui finit du-reros.

„Agrippa cu Claudius se preumblău tăcuți braț la braț, afară de castru. În fine se aședară ambii sub un stejar.

„Apropos, Claudius, — întrerupse Agrippa tă-cerea, — ai auzit tu despre mișelia cea mai nouă a acestui avar, a acestui Maybach?

„Pe care Maybach îl înțelegi tu? — întrebă Claudius.

„Pe care Maybach să înțeleg, decât pe editorul dela „Republicanischen Anzeiger“ — răspuse Agrippa.

„Nu, — răspuse Claudius, — nici o silabă!

„Așă dară, — continuă Agrippa, — este aci un drac sërman, un dobitoec încondeiat, un anumit Hermann Weingarten. Acela a scris un roman „Legiunile lui Vorro“, în care este vorba și de noi ambii. Acest roman a început Maybach a-l retipări. Aceasta n'ar fi o crimă așă de mare, de multe ori mai obvine. Pe sërmanul autor inse l-a păgubit cu doue sute de dolari, care un alt editor i-ar fi plătit pentru op. Când a mers acum Weingarten la Maybach și-i spune starea lucrului, acesta-l ride și-i spune lui Weingarten să-l incuse — ca și când ar putea incusă fără bani! — și spune la fine că ar voi să vadă ce-i poate face uu așă calmar! Mai reu este pentru onestul Weingarten, că el pe basa sigu-rului honorar a împrumutat de la o vëduvă săraacă douezeci de dolari, spre a-și îmbrăcă omul estern cuviincios pe când are de a se presentă între persoane bine îmbrăcate. Acum are aevea un rënd frumos de haine, dar atât el cât și buna lui creditoră n'au ce mânca și grasul Maybach tipărește romanul liniștit!

— „Faptă vrednică de un Maybach, — zise Claudius. — Dar ducă-l dracul, — pe mine me neliniștete alte lucruri. — Șei tu, Agrippa, nu me pot liniști, că Arminius acesta, cu reterarea lui, ne-a adus în o așă primejdie, din care noi cu greu vom scăpă.“

„Acum spune-mi dta Hendriks, — se întoarce acum corectorul spre factor, — aceasta este o între-vorbire minunată între doi legionari romani la anul 9 după Christos.

„Vom ajunge noi îndată la isvorul afacerii! — zise Hendriks și dispărù.

După câteva minute reapărù cu volumul de roman în mână. Deschise cartea și îndată află locul dorit.

Dar aci stă din cuvënt în cuvënt aceea, ce a cetit corectorul de foe forma corecturei.

„Vëdüt-ai? — zise Hendriks.“

Corectorul remase uimit.

În fine zise el: „Ascultă, Hendriks, aceasta nu merge, — trebuie scos afară satira!

„Eü m'oiü păzi să nu-mi ard degetele. Azi di-mineată mi-a poruncit bëtânul de doue ori, hotărit, să culeg romanul vorbă de vorbă, fără nici o schim-bare. Dracul șcie ce deșucheat nebun a pus pe bëtânul să vorbească iară despre el. Las' să mespân-zure, dacă nu-i bëtânul la spatele ăstuï nebun!

„E, mie mi-e egal, — zise corectorul, — eü am de grijit numai de aceea, să nu se stecore erore de tipar. Și ca să eunose deplin acest pasagiü, il voiü mai ceti odată.“

(Finea va urmá.)

Poesii populare.

Din giurul Blașului.

Dute badio, ducă-te,
Dorul meü ajungă-te,
Seara descultîndu-te
La masă punëdu-te,
Să nu poți badio cină
Până nu veți pe mândra!

Badio, pălăria ta
Puse-i în mânia mea,
Da pune-o să stee bine,
Că mie nu mi-e de tine,
Nici până acum nu mi-o fost,
Numai te-am făcut eü prost,
Nu-s frumoasă, nici nu-oi fi,
Om frumos tot oi iubi,
Nu-s frumoasă nici n'am fost,
Om frumos am făcut prost!

M'o lăsat badia de rea
Și-o iubit în ciuda mea,
O iubit o săptămână,
O vint, m'o luat de mână,
— Hai mândro, că tu ești bună.

Ochii-mi plâng, inima-mi cere
Că n'am drăguț pe plăcere,
Pe plăcerea ochilor,
Pe voia părinților,
Ochii-mi plâng și inima,
Gura-mi ride, hameșa!

Lasă-me maico 'n portiță,
Că acum și io-s fetiță,
Să dau badelui guriță.
— Fia maichii te-a-ș lăsa,
Frică mi-i, că te-or fură!

Am avut bădiț în sat,
M'o cerut și nu mai dat,
Că tu maică te-ai temut,
Că-oi veni după 'mprumut,
Și nu ți l-oi da mai mult,
— Dă-me maico dacă-mi place,
N'abă casă, că și-o face,
O-va-avea, o nu-o avea,
Șciü că afară nu-oi ședeă,
Că de-om ținea la olaltă,
Ni-om face casă de piatră,
Și de-om ținea amëndoï,
Ni-om face caré și boï!

Frunză verde lemn de scris,
Tinerel bădiț mi-am prins,
Tinerel bădiț cu pană
Și mi l-or luat cătană,
— M'am rugat de cei mai mari,
Să mi-l pue la gendari,
Că gendari-s mai de frunte,
Că umblă pin' sate multe,
Și gendari-s mai frumoși,
Că-s cu pene de cocoși!

SALON

De la Bucureșci.

Nevasta română a dlui B. P. Hașdeu. — O piesă nouă la Teatrul Național. — Al treile concert simfonic.

Nu pot începe din loc mai potrivit scrisorile mele d'acice, decât de la Academie. Aceasta supremă instituțiune culturală atrage acuma interesarea tuturor cercurilor noastre literare. Interesarea până 'n anii trenuți a fost mai viuă peste Carpați, iar aici nime nu eră dornic să șcie alt ceva, decât că cine va luă premiul. Causa acestei interesări și desinteresări a fost faptul, că câtă vreme publicul de dincolo primia informațiuni detaliate prin revista noastră despre toate lucrările de frunte ale Academiei Române, cetitorii ziarelor din România n'aveau nici o șcire despre cele ce se petrec acolo, afară de casurile când ziarele bucureșcene reproduceau unele informațiuni din „Familia“ de la Oradea-mare. Acum și ziarele d'acici țin în curent pe cetitorii lor despre lucrările areopagului nostru literar; deci și interesarea publicului crește din an în an. Aceasta se vede lămurit la ședințele publice, cari atrag din ce în ce mai multă lume.

Este interesant a vedea cum aproape fiecare conferențiar își are publicul ascultător. Mai cu seamă este caracteristică participarea sexului frumos. Când citesc bătrânii, veți pe tribuna publică niște onorabile matrone cu părul alb; iar când vorbește Ollanescu, tribuna damelor pare o ghirlandă de flori tinere și cu nuri în față.

Vinerea trecută, prima ședință publică, au vinit multe dame tinere și frumoase, s'asculte pe ilustrul nostru B. P. Hașdeu, care anunțase o conferență intitulată: „O nevastă română“. Atât titlul, cât în deosebi numele conferențiarului, au deșteptat curiozitatea cea mai mare. Toți doriau să afle pe cine va prezenta autorul sub titlul acesta.

Enigma a fost deslegată într'un mod foarte gingaș. Nevasta română, despre care ne-a vorbit dl Hașdeu, a fost propria sa soție, pe care a perdut-o anul trecut.

Dsa a început prin a ne spune, că cel ce vrea să aibă familie română, să se însoare cu română. Numai aceasta îi va inspira sentimente naționale, numai aceasta îl va indemnă să fie pururea bun patriot, numai aceasta îi va aduce bucurie și fericire în casă.

Și de aci încolo, a povestit foarte mișcător principalele acte ale vieții sale. Că înainte d'a se însură a dus o viață neactivă, că a scris puțin. Într-o zi inse a făcut cunoștința nevestei sale, o româncă din munții apuseni ai Transilvaniei, pe care a iubit-o la moment și cu care nu peste mult s'a și cununat.

La cununie eră sărac! N'avea decât doi poli. Din aceștia a plătit pe popa și cheltuelile cununiei. Abia i-a mai ramas ceva. Cu toate aceste eră vesel,

fericit. Dragostea nevestei sale i-a inspirat dor de muncă. S'a pus pe lucru. Astfel a scris una după alta, poesii, piese teatrale, lucrări artistice-literare și o mulțime de articole de tot felul.

Fericirea conjugală li s'a mărit prin nașcerea unei fiice, pe care au botezat-o Iulia și căreia i-au dat creșterea cea mai îngrijită. Și fiica a crescut dezvoltându-se admirabil, cucerind cu spiritul seii genial pe distinși bărbați de litere ai Franței și toată lumea cultă. Dar tomai când avea să strălucească mai frumos, s'a stins. Moartea nemiloasă a răpit fericirea părinților. De atunci și până 'n urmă, jalea profundă le-a fost partea vieții. Musa poetului i-a inspirat tot accente triste.

Nemângăjații părinți s'au retras la Câmpina, unde spre amintirea fiicei lor au edificat un castel al cărui turn este un templu, în frunte cu icoana lui Christos.

A fost foarte duioasă relatarea unei convorbiri cu soția, înainte de moartea sa. Ea a svăuit pe soțul ei să dăruiască acest castel Academiei Române. Turnul să se păstreze intact, iar în partea de jos să se dea locuință de vară la trei academicieni: unul din Moldova, de unde se trage dl Hașdeu; altul din Muntenia, unde s'a născut fiica lor; al treile de peste munți, patria natală a dnei Hașdeu.

Narațiunea aceasta a făcut impresiunea cea mai adâncă. Cu cât vorbeai, emoțiunea cuprindea tot mai mult pe membrii, însuș dl Hașdeu abia se putea stăpâni să nu-i izbucnească lacrimile, când a terminat, celegii lui s'au grăbit la el din toate părțile, felicitându-l din toată inima.

Nu-i vorba, conferența este neobiceiuită în academi. Alt membru nici n'ar fi putut s'o pronunțe. Dar ilustrul nostru Hașdeu este un om excepțional. El poate, ce altul n'ar putea. Hașdeu este o figură prea marcantă a literaturii, ne interesează dar să șcim tot ce a inspirat condeii seii. Iată cuvântul pentru care și aceasta lucrare a sa va fi cetită cu multă plăcere.

La Teatrul Național a început seria beneficiilor. Printre ele s'a jucat zilele trecute și o piesă nouă „Degenerații“ comedie în 3 acte de dl George A. Mandy.

Boerul Stefan Laiota are un fiu reu crescut, care fură șapte mii de lei din banii încredințați părintelui seii. Acesta urmărește pe făptuitor și fiind că șese mii se găsește în servieta secretarului seii, acasă pe acesta și-l gonește din casă. Secretarul inse iubește pe nepoata boerului, căreia tâlharul îi mărturisise faptul. Fata ca să scape pe iubitul ei, spune că dânsa a furat banii. Vine inse usurarul căruia i-a fost dator fiul boerului și acela descoperă totul. Părintele află că tâlharul a fost propriul seii fiu și îl isgonește din casă; iar pe secretarul îl iartă și îi dă mâna nepotei sale.

Subiectul acesta arată că piesa n'are calitățile cerute. Prelucrarea e și mai slabă. Mai ales actul prim și al doile conține o mulțime de naivități cari au ținut publicul în continuă ilaritate. În actul al treile sunt vr'o doue scene mișcătoare; aceste inse n'au putut să salveze piesa.

A fost de față și regina, care urmărește cu atențiune productele originale dramatice și de multe ori a încurajat pe autor cu aplausele sale.

Al treile concert simfonic, sub dirigența dlui Ed. Wachsmann, duminică în 9/22 martie, a intrunit lume colosală de multă în sala Ateneului.

S'a predat „Anotimpurile“ orator pentru soli, cor și orchestră, de Haydn.

Solistii au fost dsoara Maria Assan (sopran), și dnii I. Bajenar (tenor) și D. Teodorescu (bas.)

Corul compus din elevii și elevele conservatorului. Orchestra de 80—90 persoane.

A fost o adevărată serbătoare musicală. Regina în loja sa ținea partitura în mână și urmăria de acolo interpretarea. Publicul a făcut dlui Wachsmann ovații bine meritate.

Iosif Vulcan.

Eminescu hamal în port.

— Dta, zici e' ai fost intim cu marele nostru poet Mihail Eminescu?

— Da, domnule.

— Eu insee îl cunosc mai de mult, continuă dl ofițier Găvănescu* cu care vorbiam.

— De când?

— De pe la 1866—67.

— P'atunci trebuie să fi fost un copil, de sigur.

— Eră de vre-o opt-spre-zece ani.

— Și cu ce prilej l-ai cunoscut?

— Ei, să veđi. Eu aveam dragoste mare de teatru, înainte d'a intră în telegraf, și, me țineam după Iorgu Carageale. Odată am plecat cu trupa acestuia ca să dăm reprezentații la Giurgiu. Aci, n'aveam sufleor. Ce te faci? Am plecat cu directorul, cu Iorgu Carageale, prin port să vedem n'om găsi vr'un tiner cu știință de carte.

— Ei?

— Și în port, printre hamali, am găsit pe unul care șcie să citească.

— Hamal?

— Hamal, insee nu cără grău.

— Dar ce făcea?

— Sta cu răzătoarea de fier în mână și rădea banițele pline — după cum se obișnușce la încărcare de produse.

— Ca să fie toate egale?

— Neapărat.

— Și?

— Și, m'am uitat la el. Îți eră mai mare mila. În picioare avea numai niște pantaloni de dril albaștri, iar pe corp un sacou scurt de materie ordinară. Nici cămașă, nici ciorapi, nimic.

— Ce spui?

— Ca și ceialalți hamali de altminteri.

— Miserie mare.

— Ce puteau oamenii să facă cu șai-zeci de bani pe zi, cât li se plătiă în port pe vremurile alea?

— Așă e.

— Acest hamal care șciea carte, nu eră altul decât Mihail Eminescu.

— Acela care avea mai târziu să ne uimească, cu geniul lui?

— Acela. Iorgu Carageala l-a tocmii sufleor. Eră băiat foarte destept Eminescu, poate mai destept decât trebuia. După ce am terminat seria de reprezentații în Giurgiu, am plecat la București, unde Eminescu a fost angajat sufleor la Teatrul Național și a început a scrie poezii.

Februarie 1903.

D. Teleor.

* Dl Găvănescu, fratele prof. universitar.

De la Academia Română.

— Sesiunea generală din 1903. —

II

Memoriul dlui V. Roșu. Se citeșce raportul dlui Saligny despre memoriul dlui inginer V. Roșu, bursier al fondului Adamachi pentru studiul irigațiilor în Austria, intitulat: „Ameliorarea terenurilor de cultură prin drenadiu și irigațiune în Austria-de-jos, în Moravia și în Bohemia. Dl Saligny propune ca acest memoriu să fie publicat de Academie. Se decide ca memoriul să fie tipărit în publicațiunile fondului Adamachi.

Dl Florian Porcius înșciințează Academia că aflându-se slăbit de bătrănete (87 ani) și fiind bolnăvicios, nu va putea lua parte la lucrările sesiunii generale din acest an. Se decide a i se exprimă părerea de reu a Academiei că nu poate veni în sinul ei și în acelaș timp a i se face urări să trăiască încă mulți ani.

Dl C. Erbicean dărușce un volum manuscript intitulat „Echoleion“ scris de Naum Rîmnicean în iunie 1818, spre a se adaugă lângă celelalte dăruite în anii trecuți.

Prima ședință publică se ține la 7/20 martie, făcându-se următoarele lecture: B. P. Hașdeu, „O nevastă română“, — dr. I. Felix, „Igienă școlară“.

Dl B. P. Hașdeu, sub titlul „O nevastă română“ a ținut o conferență intimă, vorbind despre soția sa repositată anul trecut. Dânsa a fost română din Ardeal, de la Abrud, din Munții Apusenii, cu care a dus o viață foarte fericită. De și se certaă adese ori, nevasta sa îl iertă totdeauna și nici odată nu s'a gândit la divorț, căci îl consideră mare patriot. Conferențiarul dă pe soția exemplul și adaugă că Românul a cărui soție nu e română, nu poate să aibă dor de neam. Vorbeșce cu aceeaș căldură despre ficia sa, care asemenea se numia Iulia și de aceea le serbează pe amândouă în ziua de 2 Iulie. Spune cum dragostea acestor două ființe-a inspirat aproape toate lucrările literare beletristice. În urmă declară că dărușce Academiei Române castelul dsale de la Câmpina, pentru ca membrii Academiei să poată petrece vara acolo. Odată cu castelul se, dl Hașdeu a dăruit Academiei și biblioteca dsale, care e una din cele mai bogate.

Dl dr. Felix dezvoltându-și subiectul, spune, între altele că făcându-se acum câțva timp o experiență în școlile din Franța, s'a găsit că atmosfera este încărcată cu una la sută de acid carbonic. Acela care a făcut aceasta experiență, este Leblanc. Mai apoi s'a făcut de cătră alții mai multe analize ale atmosferei din salele școalelor și rezultatul a fost acelaș. În aceasta privință s'a scris foarte mult în Germania. Un igienist, Max, a esagerat puțin, susținând că atmosfera din clasele școalelor nu trebuie să conțină decât una la mie de acid carbonic. Noi, adaugă conferențiarul, ne mulțumim și cu două la mie. Dl dr. Felix a observat, că acidul carbonic din clasele școalelor nu e curat, el conține aer eșit din pieptul copiilor și praf provenit din noroiul ce-l aduc pe ghetă, care e foarte vătămător. Pentru îndreptarea acestui reu, tonul l-a dat întii Danemarca, obligând pe elevi să aibă încălțăminte de rezervă. Atmosfera din școli se mai corumpă și prin vestimintele umede, cari, uscându-se în clasă, exală vapori. Și în privința aceasta începutul l-a făcut Danemarca,

înființând vestiare unde școlarii să-și depună hainele. Asemene vestiare s'au înființat și la școalele comunale din România pe la anul 1876, iar mai în urmă, la 1893, dl Haret, fiind ministru al instrucțiunii publice, le-a prevădut într'un regulament. A vorbit apoi despre literatura acestei igiene, spunând că în România au scris despre aceasta mai întâiu Al. Tăut, apoi dr. A. Urechia și dsa. În privința localurilor de școală, spune că nu e bine să fie sălile prea mari, pentru că lumina nu străbate până la extremități; iar când salele sunt prea lungi, copiii din fund nu pot să vadă scrisul de pe tablă. Venind la programele școalelor, spune că atunci când acelea sunt prea încărcate, vatămă sănătatea copiilor. Vorbind despre surmanajul școlar, observă că fetele, mai cu seamă în perioada când se dezvoltă, nu pot să-l suporte ca băieții. S'au făcut cercetări și la lași măsurându-se gradul de oboseală. Măsurarea s'a făcut prin dictando și s'a observat că la început copiii făceau prea puține greșeli și cu cât scrieau mai mult, cu atât se înmulțiau și greșelile. Conferențiarul observă că copiii cresc mai repede în vacanță, decât în timpul studiilor; că oboseala influențează și asupra hranei, căci experiența a dovedit că într'un pension, când vin copiii la începutul anului mănâncă mai multă pâine decât la sfârșitul anului școlar.

Premiul pentru Alcoolismul în România. Dl dr. I. Felix, raportorul comisiunii (dr. I. Felix, dr. C. I. Istrati și A. D. Xenopol) pentru cercetarea lucrărilor intrate la concursul premiului Adamachi de 5000 lei pentru cea mai bună lucrare scrisă în limba română asupra subiectului: „Alcoolismul în România“ raportează că din cele patru lucrări intrate, trei au fost respinse unanim, iar a patra cu 2 voturi contra 1. Punându-se la vot concluziunile raportului, acelea s'au admis cu 16 bile albe contra 6 negre.

Originalul Pravilei lui Ioan Caragea. Dl I. Bianu aduce la cunoștința Academiei, că biblioteca acestei instituții s-a procurat în zilele acestea pentru colecțiunile sale amândouă manuscriptele originale ale Pravilei lui Ioan Caragea de la 1818, cel românesc și cel grecesc, întărite prin pecetea și subscrierea domnească și având pe fiecare pagină asemenea pecete domnească și semnătura Marelui Logofet. Pe lângă textul Pravilei, sunt și altele privitoare la formalitățile prin cari s'a prolongat și sancționat.

Dl S. Fl. Marian, membru din Bucovina al Academiei, se prezintă în ședința de la 10/23 martie și ia parte de aci înainte la sesiunea generală.

O nouă lucrare de dl S. Fl. Marian. Dl S. Fl. Marian prezintă o nouă lucrare folkloristică a sa intitulată: „Insectele“ studiu etnografic, spre a se publica pe speșele Academiei. Se trimite în căutarea secțiunilor literare și științifice.

O nouă lucrare a dlui Marienescu. Dl At. Marienescu prezintă spre publicare în Anale lucrarea sa: „Formațiunea de cuvinte în limba română“. Se trimite secțiunii literare spre a-și da opiniunea.

Modificarea ortografiei. În secțiunea literară, la propunerea dlui T. Maiorescu, s'a reluat revisiunea ortografiei. După discuții mai lungi s'a ales o comisiune din membrii aflați la București, cari să studieze chestiunea și să facă la viitoarea sesiune un proiect. Membrii comisiunii s'au ales dñii: T. Maiorescu, B. P. Hașdeu, N. Quintescu, I. Negruzzi și I. Bianu.

Cronica modei.

Moda știe în totdeauna să tragă foloasele ei din impregiurările cele mai nenorocite. Așă, cu ocazia foametei pescarilor bretoni de care s'a ocupat întreaga Franță, a impus elegantelor, cu cel mai mare succes, vestele bretone scurte, de postav brodat și cu mâneci evasate. Acest paltonaș va face furori în primăvară; e într'adevăr foarte comod, pentru că poate fi purtat indiferent de ori ce toaletă. Culoarele preferate din care se va confecționa, va fi albastrul, maro, gri, roșu și alb; bordura va contribui împreună cu nasturii artistici la înfrumusețarea cochetă a acestui vestmēt.

Cum vedeți, evenimentele de actualitate cele mai triste servesc tot cochetăriei feminine.

Jupa creață și plisată — care va fi foarte mult purtată în sezonul viitor — e și ea în raport mare cu cele pe care le poartă femeile pescarilor de pe Coasta de smarald, de asemeni și toate broderiile, galoanele, tot ce va fi în genul breton va fi modern. Chiar și pălăriile vor urma acest curent. În marile fabrici se prepară paiuri de formă marinărie cari se vor adopta pentru toaletele de vilegiatură și sporturi.

Alpagaua, care ține un loc de frunte printre stofele de vară, nu va mai fi unic, și cu un fel de puncte lucitoare în acelaș ton ca fondul, dar cari vor părea de o nuanță mai deschisă, din cauza aspectului lor mătăsos. Această alpaga se va face în toate culoarele, gri, mauve, roz, bej, verde, etc.

Nu ve mirați oare că în nomenclatura culorilor verdele nu lipsește nici odată? Misterul e că această culoare tinde să ia loc printre nuanțele clasice. Un costum verde atenuat cu ghipură sau broderii albe sau negre va fi totdeauna de gust. Nu se poartă verdele crud care bate la ochi, ci un verde dulce care se întovărășește așă de armonios de bleu-pal, cenușiu deschis și alb. Această culoare e apreciată azi, căci e o culoare „modern style“ care s'a adoptat în mare cantitate întâiu pentru lucrurile și mobilele casei. De la mobile nu se putea să nu treacă la toalete această culoare care în vocabularul ei însemnează speranță.

În acest moment chestia jupei e cea mai interesantă. Părerile sunt cu totul deosebite; în schimb inse cea mai mare parte dintre femei au adoptat pentru dimineața jupa scurtă la distanță de 5 centimetri de pământ. Aceleași femei inse după prânz reiau jupa lungă așă de trenantă că e aproape incomodă, dar singura adevărat elegantă pentru vizite, ceremonii și serate.

Cum inse sunt multe dintre noi cari nu-ș pot plăti luxul mai multor costume, având unul pentru dimineața și altul pentru după masă, ve dau un sfat foarte practic și anume: Faceți-ve o roche cât se poate de cochetă și drăguță care să ve poată servi în ori ce ocazie; voiți inse fusta scurtă, în formă, și de giur impregiurul poalelor la trei sau patru centimetri de margine fixați cât se poate de solid o panglică cu resorturi (o găsiți gata în ori ce magazin de furnituri). Pe de altă parte confecționați-ve în plus un volan în formă, dublat, care să se poată perfect adăogă la ocazie de restul jupei. Acest volan va avea bine înțeles o altă panglică cu resorturi care se va adăptă celelalalte, dându-ve astfel mijlocul de a ve scurtă sau lungi jupa după voință și după nevoie.

Laura.

LITERATURĂ.

Academia Română Domnului Dimitrie A. Sturdza, 25 februarie 1903. Acesta e titlul elegantului volum oferit de membrii Academiei Române domnului Dimitrie A. Sturdza cu ocaziunea aniversării sale a șeptezecă. În fruntea volumului se află portretul dlui Sturdza, după care urmează o dedicație, apoi sub titlul de „Lucrări și fapte” se înșiră principalele acte din viața serbătoritului.

Prinos lui D. A. Sturdza la împlinirea celor șapte-zeci de ani. Cu prilejul jubileului de 70 de ani al dlui D. A. Sturdza, mai mulți scriitori i-au oferit o carte cu următorul cuprins: N. Iorga: Despre adunarea și tipărirea isvoarelor relative la istoria Românilor. — Dr. Augustin Bunea: Episcopi de Haliciu în Transilvania și Ungaria. — Ioan Bogdan: Patru documente de la Mihaiu-Viteazul ca Domn al țării Românești, al Ardealului și al Moldovei. — Ioan Bianu: Din cărțile vechi. — Eugeniu de Barvinski: Sciri noue asupra familiei Ureche. — Il. Chendi: Un gen de literatură națională: Poveștile în versuri. — Nerva Hodeș: Un fragment din Molitvelnicul Diaconului Coresi. — O. Lugoșianu: Un aventurier din secolul al XVII-lea. — N. Iorga: Note cu privire la Ioan Mihail Cigala. — Alex. Lepădatu: Pater Ianoș. — G. Munteanu-Murgoi: Considerații asupra unei viitoare geografii a țerei. — D. Onciul: Din istoria archivelor statului. — George Popovici: Ordinea de succesiune în moșile donative moldovene în secolul XIV. — V. Pirvan: Activitatea politică a lui Alex. Papiu Ilarian. — I. Sirbu: Domniii români și plănuita Ligă creștină la 1593—1594. — I. Tanoviceanu: Formațiunea proprietății fonciare în Moldova. Cartea splendid tipărită în institutul de arte grafice Carol Göbl, poartă următoarea dedicație: Lui Dimitrie A. Sturdza, — ca aceluia care, el însuși autor de lucrări prețuite pe terenul istoric, — întemeietor al numismaticii române, — a sprijinit necurmat tipărirea isvoarelor externe ale istoriei românești făcând din colecția Hurmuzaki una din grijile sale de căpetenie, — a dat o basă bogată și sigură cercetărilor asupra epocii de regenerare a poporului român — „Acte și Documente relative la Renașterea României” — și, mai presus de toate, — îmbogățind Academia Română cu neprețuite isvoare — cuprindând viața din viața neamului nostru, — aducând, împreună cu prinosul său, prinosul prietenilor de veșnică amintire, — a pus temelii negduite Academiei Române, — merită să întrupeze unirea sufletească a poporului român, — adunând într-o iubirea curată a științei pe aleșii neamului, — ca prinos la împlinirea a șapte-zeci de ani de lucru. Alcătuitorii acestui dar de recunoștință științifică.

Șese conferințe publice de dr. V. Babeș. Dl dr. V. Babeș, directorul institutului de bacteriologie din București, a publicat într-un volum acolo cele șese conferințe științifice ce a ținut anul trecut la numitul institut. Aceste tratează apa Bucureștilor, cholera și ciurma, răpiciuga și combaterea ei, pelagra și situațiunea țeranului român, lepra în România, tuberculoza în familie.

Fragmente din istoria bisericească a Românilor. Sub titlul acesta a apărut la Sibiu o broșură polemică cu dnii dr. Augustin Bunea și Nic. Iorga. Autorul se ascunde sub pseudonimul: Non quis, sed quid.

SCULPTURĂ.

Societatea Tinerimea artistică din București a deschis la 10/23 l. c. expoziția sa anuală în palatul Ateneului. Măestrul Grigorescu a expus câteva pânze noue.

Monumentul lui C. A. Rosetti pe bulevardul Carol în București, se va inaugura la 10 mai.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Societatea Petru Maior. Am primit la redacție raportul anual al societății Petru Maior din Budapesta despre activitatea ei în anul școlar 1901—2. Din acesta vedem că societatea a avut 98 de membri ordinari. Avera totală s'a urcat la 13.488 cor. 4 fileri. Biblioteca conține 2197 opuri. În cabinetul de lectură au intrat 37 ziare și 43 reviste. Societatea a ținut mai multe ședințe literare, în cari s'au cetit și criticat lucrări de ale membrilor; precum și două serbări: una în onoarea lui Șaguna, alta în ajunul Crăciunului. Membri onorari noi s'au numit dnii: dr. Augustin Bunea, Andrei Bârseanu, George Dima și Iacob Mureșianu.

Censură de profesor. Dl Augustin Caliani, profesor la gimnasiul gr. cat. din Blaș, a făcut censură de profesor.

Promoțiune. Dl *Corneliu Rusu*, fiul parocului gr. cat. din Țaga, a fost promovat la universitatea din Cluș doctor în drept.

Universitatea din București progresează frumos. Aceasta se probează prin numărul studenților care crește din an în an. În anul acesta numărul lor s'a urcat la 4065, fără de cei ce studiază la facultatea teologică. Numărul acesta se împarte astfel: 2648 la facultatea de drept, 693 la cea de medicină, 384 la litere și 330 la științe.

G E E N O U ?

Teatrul dnei Aristița Romanescu. „Gazetei” i se scrie din București, că dna Aristița Romanescu, a cărei retragere de pe scena Teatrului Național a stârnit atâta regret în sufletele românești, va deschide în anul viitor o stagiune de teatru modern cu artiștii și artiștele absolvente de conservator, care să fie ca o școală preparatorie pentru intrarea la Teatrul Național.

Procese nouă contra „Tribunei”. La 30 martie n. ziarul „Tribuna” din Sibiu va avea alte două procese nouă la curtea cu jurați din Cluș. În ambele e tras în judecată responsabilul G. Mohan. Afară de aceste s'au mai intentat în contra ziarului numit alte două procese nouă.

Asociațiunea din Brașov pentru sprijinirea învătăceilor și sodalilor români s'a ținut adunarea generală în duminica trecută, când tot odată a ales și un nou comitet sub președința dlui N. Petra-Petrescu.

Bancă românească în Petroșeni. Inteligența română din Petroșeni a ținut la 12 martie o conferință, în care a decis să înființeze în Petroșeni un institut românesc de bani.

DIN LUME.

Aniversarea războiului Crimeei. Rusia a început pregătirile pentru serbarea aniversării a 50-a a războiului din Crimeea, vestit prin apărarea Sevastopolului și a renumitului turn Malakoff. Puțini au mai rămas dintre ofițerii ruși cari au luat parte la această campanie. Actualmente, se mai găsesc încă în Petersburg: generalul-adjutant Kremmer; generali din geniu Rerberg, Klibnicoff și Konarjevski; generali de infanterie Batianoff și Stoiletoff; generali Ușakeff, Novitzky și Volkovitzki; amiralii Schmidt și Dikoff, precum și alți ofițeri superiori și inferiori.

Bal la Curtea rusă. După dorința împăratului Rusiei, anul acesta a avut loc un bal costumat la palatul de Iarnă. Acest bal a eșit mai strălucit decât toate cele de mai înainte, de oare ce au asistat la el și împărăteasa-mamă și marele duce moștenitor. Costumele erau toate istorice și rusești din timpul țarului Alexe Mihailovici. Împăratul era în costum d'al țarului Alexe Mihailovici, împărăteasa Alexandra în costum d'al țarinei Maria Minichni — prima soție a împăratului Alexei Mihailovici. — Împărăteasa-mamă Maria Teodorovna nu purta costum istoric. Marele duce moștenitor era costumat în țareviț din secolul al XVII-a. Costumele membrilor familiei imperiale erau toate acoperite de briliante și pietre prețioase. Splendoarea era tot atât de mare la toți invitații în număr de 300. Până și cei din orchestră puseseră costume istorice. După dorința țarinei, toate persoanele cari au asistat la bal se vor fotografia în costumele lor. Din aceste fotografii, cari vor avea toate acelaș format, se va remite împărătesei Alexandra Teodorovna câte un exemplar.

Conflict între „stele”. Celebra actriță Duse se află actualmente în turneu, în America. Acum o lună sosind la New-York, descinse la hotel Savoia, unde i se opriseră din vreme câteva camere, Duse stă de sud, iubește căldura; i se părură camera rece. Chemă pe anteprenor și îi ține următorul discurs: „Ce 'nsemnează frigul ăsta? vreți să me ruinezi? vreți să me faci să-mi perd vocea? Dacă răgușesc, îți cer mâne 20,000 de dolari daune-interese”. Anteprenorul plecă foarte încurcat. D'asupra apartamentului pe care-l ocupă Duse, locuiește dna Sembrich. Stea de nord, vestita cântăreață nu suportă căldura. Și coșul de la camera Dusei, trece prin pereții apartamentului ei! După o matură gândire, hotelierul se decise să încingă caloriferul. Soneria de la al treilea începe să țârie; dna Sembrich chemă anteprenorul: „Ce 'nsemnează căldura asta? Vreți să me faci să imi perd vocea? Ți-ai pus în gând să me ruinezi? Dacă mâne sânt răgușită, îți cer 50.000 de dolari daune-interese!” Bietul om ca să se desvino-vătească, esplică plângerile dnei Duse: „Du-te și spune-i dnei Duse, respune cântăreața, că aici eu am dreptate, căci pe câtă vreme dsa vorbește, eu cânt”. După o oră, asigură ziarul „Menestrel” actrița părăsiă hotelul. În acest conflict de Muse, Euterpa învinsese pe Thalia.

O taxă de protecție asupra zestrelor femeilor americane. În senatul statului Texas s'a prezentat, spre a fi votată, următoarea moțiune: „Având în vedere că o mulțime de duci, lordi și conți vin în Statele-Unite, să contracteze alianțe cu fetele și femeile noastre cele mai frumoase și mai bogate, și că

e cu cale să le protejăm contra decepțiilor și înșelăciunilor. Se ia hotărârea de a se însărcina Comitetul Relațiilor federale să depue un proiect de lege care să impue o taxă și un permis de liberă ședere ducilor, lordilor și conților străini (fie ei reali și adeverați, fie fași și mincinoși) întâlniți în statul Texas și care să edicteze penalități severe pentru cei cari vor contraveni numitei legi. Aceasta se face cu scopul de a se proteja tinerele fete și femei, de a le împiedica să se angajeze în speculațiuni de o natură așa de riscată, cum e de obicei, aceea a unor atari întreprinderi”. Vestea logodirei lui Miss Alice Thaw, o tineră fată din Pittsburg, cu tinărul conte englez lordul Yarmouth, se crede a nu fi fără relațiune cu preocupările senatorilor din statul Texas. Miss Alice Thaw posedă o zestre de 50 milioane, iar tinărul e întru atâta lipsit de avere, încât a fost silit să se facă actor și să figureze într'o operetă în costum de baletistă.

Călimdarul săptămânei.

Dum. 4-a în post, ev. Marcu c. 9, gi. 8, v. 8.

Ziua sept.	Călimdarul vechi	Călimd. nou
Duminecă 16	M. Sab. și Papa	29 Eustasie
Luni 17	C. Alexie	30 Gudio
Marti 18	P. Chiril	31 Amos
Mercuri 19	M. Chris. și Dar	1 Apr. Hugo
Joi 20	C. dela Sf. Sava	2 Francise
Vineri 21	C. Iacob	3 Christian
Sămbătă 22	M. Vasile	4 Ambrosie

Proprietar, redactor răspunzător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDĂ NR. 14/296b.)

BIHOREANA

institut de credit și economii
societate pe acții
în ORADEA-MARE.
Capital social 600.000 coroane.

1. Primește bani spre fructificare pe lângă libele de depuneri, sau în cont curent și după banii depuși spre fructificare plătește interese de 5%. Darea după interesele de depuneri o plătește institutul.
2. Acoardă împrumuturi ipotecare.
3. Acoardă împrumuturi simple țărăneșe pe obligațiuni cu caventi (credite personale țărănești.)
4. Escomptează cambii (polițe), efecte și pretensiuni sigure către casse publice cu scadențe fixe.
5. Acoardă împrumuturi pe lângă amanetare de efecte (lombard).
6. Acoardă credite cambiale și de cont curent cu acoperire ipotecară, sau de alta natură.
7. Îngrigescă afaceri economice și tot felul de afaceri de bancă.

3-12

Direcțiunea.